

ПОНЯТТЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

конфлікт інтересів - суперечність між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Під "особистими інтересами" слід розуміти "будь-які інтереси публічного службовця, обумовлені особистими, родинними, дружніми чи будь-якими іншими позаслужбовими стосунками з іншими фізичними чи юридичними особами, в тому числі особисті майнові та немайнові інтереси, а також ті, що виникають у зв'язку з його членством або діяльністю в громадських, політичних та релігійних організаціях".

Саме по собі приховування особою наявного приватного інтересу вже розцінюється, як порушення службової дисципліни і потребує вжиття відповідних заходів щодо запобігання корупції.

В Україні про "конфлікт інтересів" вперше було згадано в Загальних правилах поведінки державного службовця від 23 жовтня 2000 року. Згідно із положенням цього акта державний службовець повинен на вимогу заявляти про наявність чи відсутність у нього конфлікту інтересів.

Конфлікт інтересів впливає із ситуації, коли державний службовець має приватний інтерес, тобто переваги для нього або його родини, близьких родичів, друзів чи осіб та організацій, з якими він має або мав спільні ділові чи політичні інтереси, що впливає або може впливати на неупереджене та

об'єктивне виконання службових обов'язків.

Наявність конфлікту інтересів не обов'язково призводить до фактів корупції, однак істотно підвищує ризик вчинення корупційних діянь та є по суті їх передумовою. Тому законодавством передбачено низку положень щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Так, статтею 14 вказаного Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» визначено основні обов'язки пов'язані з конфліктом інтересів обов'язки осіб, зазначених у пункті 1 та підпунктах "а", "б" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону:

- 1) уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів;
- 2) невідкладно у письмовій формі повідомляти безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів.

Ці положення носять загальний характер. Дещо конкретизує питання попередження конфлікту, інтересів стаття 15 *Закону України «Про правила етичної поведінки»*, відповідно до якої особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, незважаючи на особисті інтереси, вживають вичерпних заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а також не допускають вчинення дій чи бездіяльності, що можуть спричинити виникнення конфлікту інтересів або створити враження його наявності.

Зазначені особи не можуть прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчиняти дії або бездіяльність на користь своїх особистих інтересів та/або інтересів третіх осіб.

Наведене означає, що, насамперед, необхідно запобігати виникненню конфлікту інтересів. Тому хибною є практика свідомого створення службовцем обставин конфлікту інтересів, а в подальшому вжиття ним заходів щодо його врегулювання.

Трапляються випадки встановлення у законодавстві особливостей застосування правила щодо повідомлення про конфлікт інтересів. Зокрема, йдеться про частину першу статті 12 Закону України «Про службу в органах місцевого

самоврядування», відповідно до якої у разі виникнення конфлікту інтересів протягом строку здійснення повноважень сільський, селищний, міський голова, секретар сільської, селищної, міської ради, голова, заступник голови обласної, районної ради зобов'язаний негайно доповісти про це відповідній раді та вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів.

На законодавчому рівні в низці галузевих законів передбачено такі способи врегулювання конфлікту інтересів у випадку повідомлення підлеглим свого безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів:

- доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі;

особистого виконання керівником службового завдання;

в інший спосіб, передбачений законодавством.

Такі положення, зокрема, передбачені Законами України «Про міліцію», «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України», «Про державну службу», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про дипломатичну службу», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про військовий обов'язок і військову службу».

Крім того, з метою запобігання та врегулювання конфлікту інтересів з 1 січня 2014 року набере чинності норма Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», відповідно до якої особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, зобов'язані будуть протягом десяти днів після призначення (обрання) на посаду передати в управління іншій особі належні їм підприємства та корпоративні права у порядку, встановленому законом. У такому випадку зазначеним особам заборонятиметься передавати в управління належні їм підприємства та корпоративні права на користь членів своєї сім'ї.

Що стосується інших передбачених законодавством шляхів врегулювання конфлікту інтересів, як приклад можна навести встановлений процесуальним законодавством інститут відводу (самовідводу) судді, прокурора, секретаря судового засідання, слідчого, експерта, інших учасників провадження.

Зазначений спосіб вирішення конфлікту інтересів є поширеним і в інших процедурах: наприклад відвід (самовідвід) державного виконавця у виконавчому провадженні, відвід (самовідвід) члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України тощо.

Питанню врегулювання конфлікту інтересів присвячений окремий розділ Загальних правил поведінки державного службовця, що затверджені наказом Головного управління державної служби України

від 4 серпня 2010 року № 214.

Зазначений акт визначає такі основні правила щодо врегулювання конфлікту інтересів"

- 1). необхідність усунення обставин, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів до того, як державний службовець буде призначений на посаду;
- 2). повідомлення про конфлікт інтересів:

- у разі коли обставини, що можуть призвести до виникнення конфлікту інтересів, склалися після призначення на посаду, державний службовець повинен невідкладно повідомити в письмовій формі про це свого безпосереднього керівника та терміново вжити заходів щодо усунення таких обставин;

якщо державному службовцю стало відомо про наявність конфлікту інтересів у інших державних службовців, йому необхідно повідомити про це свого безпосереднього керівника;
державний службовець, який повідомив про конфлікт інтересів свого безпосереднього керівника і вважає, що вжиті заходи є недостатніми, може повідомити про це в письмовій формі керівника органу державної влади;

3). шляхи врегулювання конфлікту інтересів.

Щодо останнього способу врегулювання конфлікту інтересів, то згадані Загальні правила передбачають такі форми здійснення контролю:

- перевірка особою, визначеною керівником державного органу, змісту рішень чи проектів рішень, що приймаються або розробляються державним службовцем або відповідним колегіальним органом з питань, пов'язаних із предметом конфлікту інтересів;

- розгляд справ та прийняття рішень державним службовцем у присутності особи, визначеної керівником державного органу.

Сектор взаємодії з правоохоронними органами,
оборонної і мобілізаційної роботи апарату
райдержадміністрації